

Rehualan toimijoiden tarkastukset ja tarkastuskäynteihin valmistautuminen

1. Kenelle ohje on tarkoitettu?

Tämä ohje on tarkoitettu kaikille rehualan toimijoille alkutuotantoa lukuun ottamatta. Myöskään rehun kuljetuskaluston tarkastuksia tai luonnonmukaisen tuotannon valvontaan liittyviä tarkastuksia ei käsitellä tässä ohjeessa.

2. Yleistä tarkastuskäynneistä

Eviran rehujaosto valvoo rehualan toimijoita tarkastuskäynnein vuosittain laadittavan riskiperusteisen valvontasuunnitelman mukaisesti. Tarkastuskäyntejä suorittavat Eviran ylitarkastajat ja Eviran valtuuttamat tarkastajat. Tuotantoeläinten rehuja myyviä vähittäiskauppoja ja niiden yhteydessä olevia rehuviljavarastoja tarkastavat ELY-keskusten tarkastajat pistokokein. Tarkastusten tarkoituksena on selvittää, täyttävätkö toimijat rehulain ja siihen liittyvien säädösten vaatimukset. Toiminnasta riippuen keskeisimpiä säädöksiä rehulain ohella ovat asetus toiminnan harjoittamisesta, rehuhygieniasetus, TSE-asetus, sivutuoteasetus ja lääkerehujen valmistajilla lääkerehuasetus. Lisäksi tarkastuksissa on huomioitava mm. pakkausmerkintöjä, lisäaineita, muuntogeenisiä rehuja ja jäljitettävyyttä koskevat säädökset. Valvontaviranomaisen tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta säädetään rehulaissa (N:o 86/2008, 34 §).

Vähittäiskauppojen tarkastuksia lukuun ottamatta tarkastuksen suorittaja ilmoittaa yleensä toimijalle tarkastuksen ajankohdasta vähän etukäteen, jotta toimija voi varmistaa avainhenkilöiden osallistumisen tarkastukseen. Rehun valmistajien tarkastuksissa tulisi olla läsnä HACCP-järjestelmästä, laadunvarmistuksesta, tuotannosta sekä raaka-aineiden hankinnasta ja rehujen toimituksista vastaavat henkilöt. Tarkastus pyritään tekemään toimijan normaalin työajan puitteissa. Tarkastuksen kesto vaihtelee kohteesta riippuen yleensä kahdesta kahdeksaan tuntiin.

Rehuhygieniasetuksen, TSE-asetuksen, sivutuoteasetuksen ja lääkerehuasetuksen perusteella toimijalta voidaan edellyttää hyväksyntää. Hyväksyntätarkastus tehdään hakemuksen perusteella ja tarkastuksesta sovitaan toimijan kanssa aina etukäteen. Hyväksyntämenettelyistä on kerrottu tarkemmin Eviran internet-sivuilla.

3. Toimijan velvollisuudet

Toimijan tulee olla perehtynyt rehulainsäädäntöön siltä osin kuin se koskee hänen toimintaansa ja niitä rehuja, joita hän valmistaa, saattaa markkinoille tai tuo maahan. Erityisen tärkeää on tuntee rehuhygieniasetuksen vaatimus HACCP-järjestelmästä ja asetuksen liite 2.

Toimitilojen lisäksi tarkastuskäynnillä käydään läpi rehualan toimintaan liittyvää ohjeistusta, kirjanpitoa ja muuta toimintaan liittyvää tai siitä syntyvää dokumentaatiota, jonka perusteella voidaan todentaa, että toiminta vastaa sekä lainsäädännön vaatimuksia että toimijan omaa ohjeistusta. Tarkastuksen suorittaja voi pyytää joitakin asiakirjoja nähtäväksi jo ennen tarkastuskäyntiä.

Tarkastuskäynnillä toimijan tulee pyydettyäessä varautua soveltuvin osin esittämään esim. seuraavat asiakirjat:

- HACCP-järjestelmän asiakirjat¹⁾, kuten HACCP-ohjelmaan sisältyvät vuokaavio(t), yhteenveto vaarojen arvioinnista ja yhteenveto kriittisten hallintapisteiden valvonnasta ja kriittisten hallintapisteiden seurantaan liittyvät kirjaukset;
- toimitilojen pohjapiirrokset;

Rehualan toimijoiden tarkastukset ja tarkastuskäynteihin valmistautuminen

- laadunvarmistussuunnitelma (näytteenotto- ja analysointisuunnitelma ml. näytteenottomenetelmät ja vastaanäytteet);
- laadunvarmistuksen tulokset (esim. tutkimustodistukset, mittaustulokset);
- puhdistus- ja desinfiointisuunnitelmat ja niihin liittyvä kirjanpito;
- tuholaistorjuntaohjelma ja tuholaistorjuntaan liittyvä kirjanpito;
- kunnossapitosuunnitelmat sisältäen mittavälineiden kalibroinnit sekä tähän liittyvä kirjanpito
- työohjeet ja toimintaohjeet (ml. menettelyt poikkeustilanteissa);
- organisaatiokaavio ja tiedot henkilöstön vastuista, pätevyydestä ja koulutuksesta;
- asiakasvalitukset ja tiedot tuotteiden takaisinvedosta;
- reseptit, tuoteselosteet ja tuotespesifikaatiot;
- raaka-aineiden spesifikaatiot ja/tai laatusopimukset toimittajien kanssa, toimittajalta saadut sertifikaatit ja tutkimustodistukset;
- raaka-aineiden käyttöön, valmistukseen ja tuotteiden toimituksiin liittyvä kirjanpito (ml. eränumeröjäljitettävyys);
- raaka-aineisiin ja tuotteisiin liittyvät kaupalliset asiakirjat kuten rahtikirjat

Asiakirjoihin liittyvät vaatimukset pyritään suhteuttamaan toimijan kokoon ja toimintaan. Esimerkiksi tuotantoeläinten rehuja myyville vähittäiskaupoilta edellytetään huomattavasti vähemmän erilaisia asiakirjoja, kuin edellä on mainittu. Vähittäiskaupoilla, samoin kuin esimerkiksi varastointiliikkeillä tulee olla kirjallinen tuholaistorjuntaohjelma ja torjuntatoimenpiteet ja havainnot tuhoeläimistä tulee kirjata.

Asiakirjat voivat olla myös sähköisessä muodossa. Jotta tarkastuskäynti voidaan suorittaa tehokkaasti ja kohtuullisessa ajassa, tulee rehualan toimijan varmistaa, että asiakirjat ovat helposti löydettävissä ja tunnistettavissa.

¹⁾Kuvattu tarkemmin ohjeessa REHU 801 http://www.evira.fi/portal/fi/kasvintuotanto_ ja_rehut/rehut/ohjeet/

4. Tarkastuksen jälkeen

Tarkastuksen suorittaja kirjoittaa tarkastuskäynnistä tarkastuskertomuksen, joka voi olla lomakemuotoinen. Tarkastuskertomuksen perusteella Evira laatii valvonnan päätöksen, jossa mahdollisten puutteiden johdosta edellytetään toimijalta korjaavia toimenpiteitä. Valvonnan päätöksessä voidaan antaa myös kehitysehdotuksia. Tavoitteena on lähettää toimijalle luonnos tarkastuskertomuksesta ja päätöksestä normaalisti kahden viikon kuluessa tarkastuskäynnistä. Jos kyseessä on hyväksyntätarkastus, jossa todetaan puutteita, voi päätös viipyä pidempään. Toimijalle annetaan mahdollisuus pyytää korjausta tarkastuskertomuksen mahdollisiin asiavirheisiin sekä esittää mielipiteensä valvonnan päätöksestä (toimijan kuuleminen). Tuotantoeläinten vähittäiskauppojen osalta tarkastaja pyytää myymälän edustajalta allekirjoituksen tarkastuslomakkeeseen, eikä tarkastuksesta normaalisti tehdä erillistä valvonnan päätöstä.

Eviran rehujaosto seuraa korjaavien toimenpiteiden toteuttamista toimijan lähettämien selvitysten ja asiakirjojen perusteella, sekä tarvittaessa ylimääräisillä tarkastuskäynneillä. Tarkastuskäynneillä todetut puutteet ja laiminlyönnit huomioidaan myös vuosittaisen valvontasuunnitelman laadinnassa.

Tarkastuskäynnit ovat maksullisia ja niistä veloitetaan tarkastukseen käytetyn ajan perusteella ja lisäksi veloitetaan erillinen päätösmaksu (matkaan käytettyä aikaa ei veloiteta erikseen). Veloitus perustuu voimassa olevaan maa- ja metsätalousministeriön asetukseen Elintarviketurvallisuusviraston maksullisista suoritteista. Laskutus tapahtuu sen jälkeen, kun päätös ja tarkastuskertomus on kuulemisen jälkeen postitettu toimijalle. Maatalouskauppojen valvonta on markkinavalvontaa ja siten toimijalle maksutonta.

Maatalouskemian yksikkö

Rehualan toimijoiden tarkastukset ja tarkastuskäynteihin valmistautuminen

Toimijoilla on mahdollisuus antaa palautetta tarkastuksesta palautelomakkeella. Evira pyrkii kehittämään toimintaansa annetun palautteen perusteella.

5. Viitteet

Kansallinen rehulainsäädäntö:

http://www.evira.fi/portal/fi/kasvintuotanto_ ja_rehut/rehut/rehulainsaadanto/

<http://wwwb.mmm.fi/el/laki/kara/rehu.html>

<http://wwwb.mmm.fi/el/laki/h/default.html>

Yhteisön rehulainsäädäntö: <http://eur-lex.europa.eu/fi/index.htm>

MMM:n asetus Elintarviketurvallisuusviraston maksullisista suoritteista 266/2008, muutokset 63/2009 ja 1289/2009

Tiedoksi

Rehualan toimijat

Eviran valtuuttamat tarkastajat

ELY-keskusten tarkastajat